

Веремчук Я. Ю., кандидат ветеринарних наук, старший викладач
Поліський національний університет, м. Житомир, Україна
e-mail: yaryna_veremchuk@polissiauniver.edu.ua

ЕТОЛОГІЧНІ ПОТРЕБИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН ЯК ОСНОВА ДОТРИМАННЯ ЇХ БЛАГОПОЛУЧЧЯ

Актуальність проблеми. Дослідження поведінки тварин дає можливість визначити оптимальні системи утримання тварин, способи та режими догляду, які забезпечують збереження їх здоров'я, отримання якісної та безпечної тваринницької продукції [1, 4]. Потрібно зазначити, що для лікарів ветеринарної медицини обов'язковими є знання етологічних особливостей тварин, зокрема при проведенні науково-обґрунтованих профілактичних заходів і створення необхідних умов утримання як здорових, так і хворих тварин, які б відповідали природним потребам організму [5].

Відомо, що предметом вивчення етології є елементи вродженої інстинктивної та набутої в процесі життя поведінки, що відображають адаптацію тварин до умов зовнішнього середовища. Проаналізувавши поведінкові реакції сільськогосподарських тварин можна переконатись, наскільки враховуються їх біологічні особливості, потреби у поживних речовинах, оцінити рівень пристосування до навколишнього середовища та умов утримання, які безпосередньо впливають на продуктивність [3, 5]. Саме тому знання з етології тварин є досить важливими для оцінки їх благополуччя.

Метою роботи було вивчити вплив забезпечення етологічних потреб сільськогосподарських тварин (велика рогата худоба, свині, коні) на дотримання вимог щодо їх благополуччя.

Аналіз літературних джерел показує, що етологічні дослідження необхідні, перш за все, для створення оптимальних умов утримання тварин як на промислових комплексах, так і на традиційних фермських господарствах, оскільки успішне ведення тваринництва потребує детальних знань життєвих проявів тварин у конкретних умовах. Аспекти благополуччя і прояв закономірностей, встановлених етологією, допомагають раціонально експлуатувати тварин та підвищувати їх продуктивність [1, 2, 5].

У ході вивчення проблеми забезпечення благополуччя тварин з'ясовано, що дотримання його вимог залежить від багатьох чинників та потребує комплексного вирішення

із удосконаленням нормативно-правової бази згідно з міжнародними стандартами [2]. Відповідно до «Загальних вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання» затверджених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі, та сільського господарства України від 08.02.2021 р. № 224 (затвержені в Міністерстві юстиції України від 18.02.2021 р. № 206/35828), сільськогосподарських тварин необхідно розводити і утримувати на підставі наукових знань та досвіду із врахуванням низки чинників, зокрема фізіологічних та етологічних потреб [6].

Для охорони здоров'я та благополуччя тварин варто дотримуватись концепції «П'яти свобод», запропонованої J. Webster та розглянутої UK FAWC у 1993 р., і положень міжнародних нормативно-правових актів. Визначати рівень благополуччя сільськогосподарських тварин відповідно до принципів «П'яти свобод» потрібно з врахуванням прав тварин, тоді як їх власники мають зобов'язання щодо додержання мінімальних умов годівлі, вимог утримання та ветеринарного обслуговування [1, 2].

Вивченням етологічних особливостей великої рогатої худоби займалися ряд науковців. Так, Козій В. І. із співавторами (2016) стверджують, що інтенсифікація молочного тваринництва знижує можливості для прояву характерної поведінки для корів, що в свою чергу призводить до зростання рівня їх захворюваності [1]. За результатами досліджень Гайденко О. та Євтушенко С. (2017) з'ясовано, що під впливом факторів зовнішнього середовища відбувається перебудова адаптивної поведінки тварин і змінюється їх рухова активність. Отримані дані дозволяють використовувати етологічні властивості для оцінки стану організму ВРХ у різні фази лактації, в умовах прив'язного та безприв'язного утримання [3].

Створення оптимального середовища вирощування та утримання свиней повинно базуватися на критеріях благополуччя, головне – на поведінкових реакціях організму. В умовах інтенсивної технології свинарства необхідно обмежити негативний вплив зовнішніх чинників і дотримуватись наступних підходів: аналіз рівня благополуччя тварин з точки зору концепції «П'яти свобод»; вивчення механізму розвитку стресів та здатності тварин до адаптації; знання основних особливостей поведінки свиней; вивчення факторів, які впливають на якість м'яса [5].

Встановлено, що на поведінку коней впливають низка факторів: анатомічні особливості та перебіг нейрогуморальних процесів, годівля та навантаження, умови утримання та догляду, поводження з ним та їх виховання обслуговуючим персоналом. Негативний вплив вказаних чинників у кінцевому результаті може проявитися як у добронравності, так і негативними ознаками поведінки та вадами, які важко або не можливо виправити у подальшій експлуатації коней [3].

Висновки і пропозиції. Етологічні потреби сільськогосподарських тварин повинні відповідати їх біологічним, індивідуальним та видовим особливостям і не допускати проблем зі здоров'ям, стресових ситуацій та страждань. Необхідно враховувати етологічні особливості тварин для дотримання вимог стандартів їх благополуччя у ході впровадження сучасних технологій в галузь тваринництва, які б були наближеними до природних умов.

Література

1. Біоетичні основи превентивної ветеринарної медицини у молочному тваринництві / Козій В. І., Соколюк В. М., Козій Н. В., Черняк С. В. *Наук. вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького*. 2016. Т. 18, № 4 (72). С. 27–31.
2. Веремчук Я. Ю. Сучасні підходи до забезпечення благополуччя тварин. *Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 15–16 жовт., 2020 р. Полтава, 2020. С. 30–31.
3. Гайденко О., Євтушенко С. Етологічні особливості формування продуктивності тварин. *Агробізнес сьогодні*. 2017. URL : <http://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/8137-etolohichni-osoblyvosti-formuvannia-produktyvnosti-tvaryn.html> (дата звернення: 12.10.2021).
4. Гончаренко Л. В., Шевченко М. С. Особливості поведінки коня та безпека

проведення експериментальних досліджень. *Наук.-техн. бюл. ІТ НААН*. 2014. № 111. С. 175–181.

5. Добробут свиней (якість і безпека продукції) : навч. посіб. для підготовки фахівців ОР «Бакалавр» ветеринарного та біолого-технологічного факультетів денної та заочної форм навчання / Лясота В. П. та ін. Біла Церква, 2018. 40 с.

6. Про затвердження Вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання : затв. наказом М-ва юстиції України від 18.02.2021 р. № 206/35828. URL : Про затвердження Вимог до благоп... | від 08.02.2021 № 224 (rada.gov.ua) (дата звернення: 13.10.2021).